

GALATÂT-ı HAFİD EFENDİ

(غلطات حفيد افندی)

Osmanlı kazaskerlerinden
Mehmed Hafid Efendi'nin
(ö. 1226/1811)

asıl adı

ed-Dürerü'l-müntehabâtü'l-mensûre
olan galatata dair eseri

(bk. HAFİD EFENDİ).

GALEBE

(الغلبة)

Sâlikin

üzerinde bulunduğu halin
kendisini hükmü altına alması
mânasında tasavvuf terimi.

Sâlikte Allah korkusu, cehennem azabı, ilâhî heybet, Allah'ın lutfu, sevgisi, cennet nimetleri, hayâ ve dinî gayret gibi durumların meydana getirdiği bir haldir. Tasavvufî kaynaklarda, büyük bir dinî gayret ve duyarlığa sahip olan Hz. Ömer'in Hudeybiye Antlaşması esnasında ve Abdullah b. Übeyy'in cenaze namazı sırasında Hz. Peygamber'e karşı çıkması (Buhârî, "Cizye", 18, "Tefsîr", 9; Müslim, "Cihâd", 94), aynı şekilde Benî Kureyza Gazvesi sırasında yanlış hareket ettiğini anlayan Ebû Lübâbe el-Ensârî'nin gidip kendini Medine'deki mescidin bir direğine bağlaması (Vâkıdî, II, 506-507), dinî gayretten kaynaklanan galebe haline örnek olarak gösterilir. Galebe halinde bulunan kul tam olarak dinî kaidelere uymaz, şer'î edebi gözetemez, karşılaştığı durumu objektif olarak değerlendiremez. Ancak bu hal geçtikten sonra hatasını anlayarak pişman olur ve eski durumuna döner.

Galebe halindeki sâlik mâzur görülüp hatta bazı durumlarda takdir edilmekle birlikte aslında bu kemâl hali olmayıp nâkis bir halidir. Hz. Ömer'in şahit olduğu aynı olayda Hz. Ebû Bekir'in sükûnetini ve itidalini koruması daha yüksek bir hal sayılır. Kâmil bir velî kendi haline galip ve hâkim olmalıdır. Haline mağlûp ve mahkûm olan sâlike "meczip" denir. Meczipların söz ve davranışları örnek alınamaz. Genel olarak kerâmetlerin de galebe halinde bulunan velîlerden zuhur ettiğini söyleyen mutasavvıflar, bazı sûfilerin şer'î kaidelere ve dinî edebe uygun düşmeyen söz ve davranışlarını aynı galebe haliyle açıklayarak onları mâzur görürler. Rûzbihân-ı Baklî gibi bazı mutasavvıflar ise galebe halini "sırrın ceberûta sirayet etmesi ve ru-

hun melekût âlemine uçması" şeklinde tarif etmişlerdir. Hücvîrî, muhabbet haline mağlûp olduklarını ileri süren sûfilerin kendilerinden dinî mükellefiyetlerin düştüğünü söylediklerini bildirerek onları tenkit eder.

BİBLİYOGRAFYA :

Ebü'l-Bekâ, *el-Külliyât*, "galebe" md.; Ser-râc, *el-Lüma*, s. 417; Kelâbâzî, *et-Ta'arruf*, s. 13-16; *Hulâşa-i Şerh-i Ta'arruf* (nşr. Ahmed Ali Recâî), Tahran 1349 hş., s. 377-383; Hücvîrî, *Keşfü'l-mahcûb* (Uludağ), s. 385, 475; Baklî, *Şerh-i Şaḥiyyât*, s. 412; a.mif., *Meşrebü'l-er-vâh*, s. 88, 298; Sühreverdi, *Avârifü'l-ma'ârif*, Beyrut 1966, s. 527; İbnü'l-Arabî, *el-Fütûhât*, IV, 92, 245; Ca'fer Seccâdî, *Ferheng*, Tahran 1983, s. 350.

SÜLEYMAN ULUDAĞ

GALEBE DİVANIOsmanlılar'da yabancı devlet elçilerinin
Dîvân-ı Hümâyun'da kabulü
ve Kapıkulu ocaklarına ulûfe dağıtılması
dolayısıyla yapılan merasim
(bk. ELÇİ; ULÛFE).**GALEN**

(ö. 200 [?])

İslâmî kaynaklarda Câlînûs diye anılan
Grek tabip ve filozofu
(bk. CÂLİNÛS).**GALİB, İsmâil**

(bk. İSMÂİL GALİB).

GALİB, Leskofçalı

(bk. LESKOFÇALI GALİB).

GÂLİB b. ABDULLAH

(غالب بن عبدالله)

Gâlib b. Abdillâh b. Mis'ar el-Kinânî
(ö. 48/668'den sonra)

Sahâbî.

Kinâneoğulları'na mensup olduğu için Kinânî, onun alt kolları Leys ve Kelb kabilelerine nisbetle de Leysî ve Kelbî diye anılır. Hayatına dair fazla bilgi veremeyen kaynaklar, daha çok onun başarılı bir kumandan olarak katıldığı savaşlardan söz eder. Hz. Peygamber, 2. yılın 10 Şevvalinde (5 Nisan 624) Benî Süleym ve Gatafân kabilelerine Gâlib b. Abdullah'ın kumandasında bir seriyye gönderdi. Düşmanı bozguna uğratan müslümanlar dört gün sonra pek çok ganimet elde ederek geri döndüler.

7. yılın Ramazan ayında (Ocak 629) Resûl-i Ekrem yine Gâlib b. Abdullah kumandasında 130 kişilik bir birliği, Meyfaa mevkiinde oturan Uvâl ve Abd b. Sa'lebe oğulları üzerine sevketti. Meyfaa Seferi diye anılan bu savaşta düşmanın ileri gelenleri öldürüldü ve ganimet elde edildi. 8. yılın Safer ayında ise (Haziran 629) Hz. Peygamber Gâlib'i on, on dokuz veya altmış kişi olduğu rivayet edilen bir birliğin başında Mekke ile Medine arasındaki Kedid bölgesinde ikamet eden, Kinâneoğulları'ndan Benî Leys'e mensup Mülevvehoğulları üzerine gönderdi. Bu kabileden birçok kişi Hendek Gazvesi'nde Medine'yi kuşatanlar arasında yer almıştı. Birlik ele geçirdiği ganimetlerle geri döndü. Medine'ye iki günlük mesafedeki Fedek yakınlarında oturan Mürreoğulları da Hendek Gazvesi'nde müşrik ordusunda yer almışlar, ayrıca 7 yılında (628-29) Beşir b. Sa'd kumandasındaki otuz kişilik birliğin yirmi sekiz mücahidini şehid etmişlerdi. Hz. Peygamber onları cezalandırmak amacıyla 8. yılın Safer ayında (Haziran 629) Zübeyr b. Awâm'ın kumandasında 200 kişilik bir birlik hazırladı. Bu arada Mülevvehoğulları baskınından dönen Gâlib b. Abdullah'ın başarılarını dikkate alan Resûl-i Ekrem, Mürreoğulları'na gönderilmek üzere hazırladığı birliğin başına Zübeyr b. Awâm'ın yerine Gâlib'i getirdi. Mürre Seferi diye anılan bu savaşta pek çok müşrik öldürüldü, birçok ganimet ve esir elde edildi.

Hz. Peygamber'in Mekke'nin fethinde yol güvenliğini sağlamakla görevlendirildiği Gâlib b. Abdullah'ın Hz. Ömer devrinde Kâdisiye Savaşı'nda önemli yararlıklar gösterdiği ve Hürmüz'ü öldürdüğü, Muâviye döneminde ise Ziyâd b. Ebîh tarafından 48 (668) yılında Horasan'a vali tayin edildiği kaynaklarda zikredilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, III, 336, 467-468; Ebû Dâvûd, "Cihâd", 114; Vâkıdî, *el-Megâzî*, I, 5, 6; II, 723-727, 750-752; İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 623; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 119, 124-126; İbn Habîb, *el-Muḥabber*, s. 117, 119, 120; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VII, 98-99; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 483; III, 22-23, 27-28, 154, 157, 494; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, III, 183; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), IV, 336; İbn Seyyidunnâs, *Üyünü'l-eser*, II, 147, 150-152; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 183-184; Şâmî, *Sübülü'l-hudâ ve'r-reşâd* (nşr. Mustafa Abdülvehid v.dğr.), Kahire 1407/1986, VI, 211, 217-223; Diyarbekrî, *Târîhu'l-hamîs*, II, 67; Ziriklî, *el-A'lâm*, V, 303; Mahmud Esad, *İslâm Tarihi*, s. 767; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), VIII, 32-42.

HÜSEYİN ALGÜL